

Osztályozás

Tárgy

725.09d

1962

Személy

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Antalfi Gyula

Cím:

VALLOMÁS ZUGLÓRÓL

Forrás:

Magyar Nemzet, 1962. jún. 14.

Amikor egy tíz óra téli reggelen, hogy felkelés után kipillantottam az ablakon, nem láttam többé semmit a főtí-mogyoródi dombsor távoli, halvány vonulatából. Eltakarta egy vadonatúj, galambszürke családi ház, amely az alig két év alatt felnőtt utcásor leg-szélén végleg lezárta a kilátást a Rákos-patakon túlra.

Amikor 1945 őszén a budai romlakásból átköltöztem ide, Zugló peremére, a nagy, nyitott távlat fogott meg, és vett rá a letelepedésre. Amikor fedélkeresés közben az egyvágá-nyon közlekedő egykocsis 68-as az Egressy útról kifordult a Vezér utcára, emlékszem, az októbertévi estében vadul áramlott be a kocsi a karfiol és a zeller nyers illata, a körvasútig nyúló kertészetek harsány üzenete. A kalauz meg így kiáltotta el magát: »Végállomás, faluszéle!« — s a kiszálló utas azt érezte, hogy nem is faluba, de egy tanya-központba érkezett. Három-négy ház állt az utca páros felén — bennük posta, kocsi-ma, fűszeres —, a páratlan oldalon pedig összefüggő bolgár kertészetek húzódtak messzi túl a Rákos-patakon.

Budapest legszélő házsrábán állt az a légnymástól lehántott vakolatú épület, amely aztán lakást adott, mert emeleti ablakából kinyílt a táj egészen a főtí dombokig.

Hamisítatlan »vidék« volt ez a kültelek. Hú kutya virrasztott a küszöbön, reggel kakaskiáltás ébresztett, Ilona házfelügyelő minden este két földig lógó csecsup kecskét vezetett be a mezőről, s a kert gyümölcsei a néhány lakónak termettek. Az utolsó villamos korán elment, aztán csak távoli dűnnyögés volt Budapest világvárosi zaja, akár a méh-zsongás.

A kopár utcára, ablakunk elé mindjárt elültettem egy juhar csemetét, mellette még azon az őszi madár-hullatta magról kis cecfa-fióka kelt ki; lehetett nézni éveken át lassú növekedésüket, meg a bolgár kertészek szorgos munkáját a túloldalon. Kalickák-ra osztott földjükre ormóttan fakerékkel forgatott vödör-lánc emelte ki a Rákos-patak-ból az öntözővizet, aztán kis nyersolajmotorok is megszólal-tak a patakparton, hogy még bőségesebben fusson szét a víz a deszkaesatornákon. Hosz-szú bakhaták vonultak az ár-kolások mentén, tetejükre győ-kérszőlő, oldalukba saláta került, s ha ezek ideje letelt, paradicsom-, meg paprika-palánták borították el az apró ágyásokat. A káposztaféle-keket szerteágazó földesatornák-ból lapátolva öntözték, a kel-káposzta fodros levele még a hó alól is olyan üdén pillan-tott ki, mintha május lett volna. A kertészeteken túl, a tá-voli égaljon, éles kiemelkedés-sel keretezte a Pesti-síkságot a hosszan elnyúló, kékes domb-vonulat.

Ezt láttam az ablakból. Mindenekelőtt, persze, a kő-zeli Rákos-patakot, mely itt már betonlapokkal burkolt mederben siklik a Duna felé. Kissé feljebb azonban még ki-

építetlen az árka, minden ta-vasszal itt jelenik meg első virágként a sárga csillagoc-skákat bontogató martilapu, s minden őszi itt virít legto-vább az égszínkéék katáng. Apró fahidak keresztezik sűrű egymásutánban a patakot, a hídlábaknál áporodó vízben itt-ott még felüti fejét a zom-béksás, meg a barna buzogá-nyával fenyegetőző szélesleve-lű gyékény. A gödöllői Mar-gita-hegy aljából indul el ez a 42 kilométer hosszú patak, két oldalán a történelmi ne-vezetességű kistájjal, a Rákos-vidékkel, a nemesi országgyű-lések színhelyével, hová bo-rongani járnak el a XVIII—XIX. század költői, Anyos Pál, Virág Benedek, Kisfaludy Ká-roly, de még Kölcsény is: »Rá-kos, bolyongék partjaidon, s vízed — Hullámít ittam s ke-b-lem emelkedett...«

A Rákos-patakon túl, Pest-űj hely beépítetlen sávjai fö-lött lágy lejtésű, hullámos vi-dékre esett a kilátás. Három kis vízfolyás szeleteli fel ezt a tájat, dunai homokba meg ka-vicsba mélyített völgyeivel, a Szilas-patak, a Csömöri-patak és a Mogyoródi-patak. Vala-mikor erre kalandozott teme-redek ágra bomolva az Ós-Duna, lomhán teregetve hordalékát, ma e három patakocska tagol-ja s színezi tájképileg a Pest-i-síkság itt már magasodni kez-dő felszínét. A patakok tág völgyeiben s a hosszú halom-hátakon viruló zöldség-kerté-szeteket, paradicsom-ültetvé-nyeket, szőlőket, gyümölcsösö-ket éltet a dunai homokra te-lepült lösz-takaró, néhol ki-sebb homokbucka-sorok vo-nulnak északkeletről délnyu-gatra az uralkodó szél terelése szerint, majd a kedves formá-jú domb-ság szegi be a látóha-tárt. A párhuzamos domb-sorok Gödöllőtől Veresegyhá-zs, Kerepestől pedig Mogyoród és Fót felé futnak. Tölgyerdő borítja hátukat, sok-sok nyi-ladékkal szelődve, lejtőiken szőlők és gyümölcsös-ligetek, kedves nyaralókkal, kerti la-kokkal, barátságos borházak-kal.

Fótnál különálló hegyrögök emelkednek, köztük az iro-dalomtörténetbe került Somlyó. Oldalában kitűnő bor ter-mett a filokszéra-vész előtt, s évről évre minden őszi nagy-hírű szüreti multságok zajá-tól volt hangos a táj. Itt hangzott el, ezen a szőlőhe-gyen 1842 októberében Vörös-marty bordala, mely a játszi szerelem érzésétől fenségesen ível az emberség és magyar-ság nagy kérdéseinek magas-latára.

Ez a kedves domb-sor, vég-gén a főtí Somlyóval, tekin-tett be zuglói ablakunkon tizenhat éven át. Csak esőt jel-ző, páratelt időben homályo-sult meg, vagy tűnt el egy-két napra kéklő vonulata, míg most végleg eltakarta egy hir-telen kibontakozott, új utca-sor.

A város már nyolc-tíz év-vel ezelőtt megindult felénk, nagy, bekerítő mozdulatokkal. Először a jobb szárnyon, a Ke-repesi út mentén tört előre, s

mire felezzmeltünk, a bolgár kertek öntözött kalickái he-lyén négy-ötlemletes paloták sorai szöktek fel. Ugyanakkor a Nagy Lajos király úti há-romezerlakásos, új városne-gyed épült meg a hátunkban, majd a balszárnynon, a Róna utca és az Erzsébet királyné útja felé tolódott el az építke-zés lendülete. De előttünk még üresen állt a nagy, sík mező.

Három évvel ezelőtt aztán, egy tavaszi napon, váratlanul nagy gépek érkeztek, s gya-lulni kezdték a talajt utcánk szabad felén. Őszre emeletés, nagy erkélyes, hullámpala-tetés szövetkezeti ház állt a kertészet melegágyai mellett, s nem sokkal később, kissé tá-volabb, három borvörös, két-emeletes bérház nőtt ki a ho-mokból. Majd mintegy jel-adásra, földszintes családi há-zak, legkülönbözőbb formájú és színű villák serege burján-zott föl gombamód a nagy épületek közti térségen. Mális utcásort alkottak, s pasztell-zöld, halványsárga, rozsdabar-na falaik párhuzamos sorai-val lassan teljesen bezárták a látóhatárt.

Az utolsó kipillantó-rés elé települt, galambszürke villa éppen, hogy elkészült, amikor néhány nappal ezelőtt újra megjelentek előttünk az épít-kezés gépei, a dömperek, a talajjaluk, meg az építőanya-got szállító teherautók, s a családi házak közt még szaba-donmaradt néhány holdon el-kezdtek építeni Budapest má-sodik kohóhabsalak-blokkos lakótelepét. Tavaszra 217 sző-vetkezeti lakás tölti be a még szabad tért, üzletházzal, isko-lával, teljes komforttal.

A nagyváros utólért, körül-fogott, bekerített. Ha nyílt tá-junk, erdős-dombos kilátást aka-runk, költözhetünk kijebb, túl a Rákos-patakon. De közben az ereszig felnőtt a madár-vetette, izmos cecfa, s a ti-zenhat évvel ezelőtt ültetett juhar embertenyérhez hason-ló ötujjú leveleivel tavasztól késő ősziig hűségeben beinte-get ablakunkon. Ők ketten már pótolják a távoli erdőt.

Antalfi Gyula